

International Science Group

ISG-KONF.COM

**XXIV
INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE
"MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. SCIENCE
RESEARCH AND PRACTICE"**

**Madrid, Spain
June 21 - 24, 2022**

ISBN 979-8-88680-822-3

DOI 10.46299/ISG.2022.1.24

MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. SCIENCE RESEARCH AND PRACTICE

Proceedings of the XXIV International Scientific and Practical Conference

Madrid, Spain
June 21 – 24, 2022

UDC 01.1

The XXIV International Scientific and Practical Conference «Multidisciplinary academic notes. Science research and practice», June 21 – 24, 2022, Madrid, Spain. 611 p.

ISBN – 979-8-88680-822-3

DOI – 10.46299/ISG.2022.1.24

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liubchych Anna</u>	Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development National Academy of Law Sciences of Ukraine, Kharkiv, Ukraine, Scientific secretary of Institute
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Oleksandra Kovalevska</u>	Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs Dnipro, Ukraine
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Slabkyi Hennadii</u>	Doctor of Medical Sciences, Head of the Department of Health Sciences, Uzhhorod National University.
<u>Marchenko Dmytro</u>	PhD, Associate Professor, Lecturer, Deputy Dean on Academic Affairs Faculty of Engineering and Energy
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D., Associate Professor, Department of Economics and Security of Enterprise
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"
<u>Kanyovska Lyudmila Volodymyrivna</u>	Associate Professor of the Department of Internal Medicine
<u>Levon Mariia</u>	Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Scientific direction - morphology of the human digestive system
<u>Hubal Halyna Mykolaiivna</u>	Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

TABLE OF CONTENTS

AGRICULTURAL SCIENCES		
1.	Akhmedov S. SPECIFIC ASPECTS OF AGRICULTURAL DEVELOPMENT IN THE ECONOMY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	19
2.	Буцик Р.М. ПРОДУКТИВНІСТЬ СТОЛОВИХ СОРТІВ ВИНОГРАДУ ЗАЛЕЖНО ВІД СПОСОБІВ УКРИВАННЯ НА ЗИМУ	23
3.	Гурский И.Н. ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ЗАГРЯЗНЕНИЯ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ ПРИ УТИЛИЗАЦИИ ТРУПОВ ЖИВОТНЫХ И ОБЕЗЗАРАЖИВАНИИ НАВОЗА	27
4.	Климчук О. ЕЛЕМЕНТИ ПРИВАБЛЕННЯ ПТАХІВ ДО САДУ	29
5.	Ковтун Т.І. ШКІДЛИВІ ВИДИ У ФАУНІ СОВКОПОДІБНИХ (LEPIDOPTERA, NOCTUOIDEA) ПРИМІСЬКОЇ ЗОНИ М. ЖИТОМИР	31
6.	Коцюба С.П., Вознюк М.С. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ КОНКУРСНОГО ВИПРОБУВАННЯ СЕРЕДНЬОРАННІХ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ	33
7.	Леонова К.П., Моргун А.В., Моргун В.І. СОРТОВИЙ АСОРТИМЕНТ ТЮТЮНУ ДЛЯ СЕЛЕКЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ І ТЮТЮНОВОГО ВИРОБНИЦТВА	35
8.	Любич В.В., Новіков В.В. ЗАСТОСУВАННЯ СВІЖОЇ СОЛОМКИ ГАРБУЗА В ТЕХНОЛОГІЇ КЕКСІВ	38
9.	Новак Ж.М., Пастух Д.С., Луговенко Т.П. ВИСОТА РОСЛИН СОРТОЗРАЗКІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО КОЛЕКЦІЇ УМАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА	43

MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. SCIENCE RESEARCH AND PRACTICE

10.	Новак Ж.М., Арутин О.В., Горлова Г.О. ЩІЛЬНІСТЬ КОЛОСА СОРТОЗРАЗКІВ ПШЕНИЦІ ТВЕРДОЇ ЯРОЇ СЕЛЕКЦІЇ УМАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА	46
11.	Сорока Л.В. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ КАЧЕСТВО ОВОЩНОЙ ПРОДУКЦИИ	49
12.	Усик С.В. ВПЛИВ НАСИЧЕННЯ КОРОТКОРОТАЦІЙНИХ СІВОЗМІН РІЗНИМИ ЗЕРНОФУРАЖНИМИ КУЛЬТУРАМИ НА СТРУКТУРНИЙ СТАН ЧОРНОЗЕМУ ОПІДЗОЛЕНОГО	51
ARCHITECTURE, CONSTRUCTION		
13.	Дорохіна Г.І., Кедровська І.П., Ковальчук Д.О. ОРГАНІЗАЦІЯ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЖИТЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ З ІНТЕГРОВАНІМ ГРОМАДСЬКИМ ПРОСТОРОМ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ	54
14.	Мендела Є.М. СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН ГОТЕЛЮ, ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО БІЗНЕСУ	62
ART HISTORY		
15.	Карипбаев Ж.Т. АБАЙ ҚҰНАНБАЙҰЛЫНЫҢ КӨРКЕМ ӘЛЕМІ ЖӘНЕ СТРУКТУРАЛИСТІК НЕГІЗДЕР (ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ МИР АБАЯ ҚҰНАНБАЙҰЛЫ)	65
CHEMICAL SCIENCES		
16.	Mammadova E.İ. DETERMINATION OF THE ELEMENTAR COMPOSITION OF THE SHALE OF THE GREAT SİYAKİ FIELD	70
CULTUROLOGY		
17.	Shtykh A., Kornuta V. ANALYSIS OF RECOMMENDATIONS OF ADMINISTRATIVE DOCUMENTS OF UKRAINE ON SAFETY OF WORK WITH ELECTRONIC DOCUMENTS	75

MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. SCIENCE RESEARCH AND PRACTICE

18.	Shtykh A., Kornuta V. SYSTEMS OF IDENTIFICATION OF USERS OF COMPONENTS OF THE ELECTRONIC GOVERNANCE SYSTEM OF UKRAINE	78
19.	Петренко І.П., Хюсейн Д. ГРАНАТ З ТУРЕЧЧИНИ ЯК СИМВОЛ МОЛОДОСТІ, ЗДОРОВ'Я ТА ДОВГОЛІТТЯ	81
20.	Тетеря С.А., Тетеря Д.Д. МИКОЛА ДОСІНЧУК-ЧОРНИЙ НЕПЕРЕСІЧНА ПОСТАТЬ УКРАЇНСЬКОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ В ЕМІГРАЦІЇ	85
ECONOMIC SCIENCES		
21.	Grytsyna O. RISK INSURANCE IN THE AGRICULTURAL SECTOR: PREREQUISITES AND WAYS OF IMPLEMENTATION OF NEW TECHNOLOGIES	91
22.	Lohvinenko B. SOCIO-ECONOMIC TOOL OF JOB SEARCH BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE	93
23.	Protopopova N., Kovalenko-Marchenkova Y. INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE'S ECONOMY IN THE CRISIS CONDITIONS	96
24.	Skhidnytska H. CURRENT STATE OF THE BANKING SECTOR OF THE ECONOMY DURING THE MILITARY STATE	99
25.	Skhidnytska H. DIRECTIONS OF ITS FINANCIAL STRENGTHENING OF AGRICULTURAL ENTERPRISES	102
26.	Zhydovska N. IFRS FINANCIAL STATEMENTS IN ELECTRONIC FORMAT IXBRL	105
27.	Безродна М., Савош Г. ЕТИЧНІ МОДЕЛІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ У СФЕРІ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ЯК ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	107

MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. SCIENCE RESEARCH AND PRACTICE

28.	Варшава Н.В. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЯХ	111
29.	Гончар Л.О. МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛІНГУ ЯК ІННОВАЦІЙНОЇ АНТИКРИЗОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	114
30.	Заїка О.О. КОНСАЛТИНГ У МИТНОМУ РЕГУЛЮВАННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ЗЕД)	118
31.	Ковбич Т.К. ОЦІНКА ЧАСТКИ ФІНАНСОВИХ ВАЖЕЛІВ У ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ ЄС	122
32.	Лойшин А.А. КОНТИНЕНТАЛЬНА БЛОКАДА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФРАНЦУЗЬКО-РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ 1812 РОКУ	125
33.	Рибак Г.І., Головіна С.О. РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПІДПРИЄМСТВА БУДІВЕЛЬНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	128
34.	Самошкіна І.Д. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	132
35.	Чернух Д., Трушкіна Н. ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ЛОГІСТИЧНИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ	137
GEOGRAPHICAL SCIENCE		
36.	Rekhin D. ВІТЕР НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ВИКОНАННЯ ПОЛЬОТІВ ПОВІТРЯНИХ	145

HISTORICAL SCIENCES		
37.	Брель О.В. ФРАГМЕНТ МОЛИТВОСЛОВА ПОЧАТКУ ХІХ СТ. З ЕКСПОЗИЦІЇ МУЗЕЮ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО У ЧИГИРИНІ	147
38.	Дібрівна Е.І., Кузьменчук М.О. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАТИКИ	151
39.	Кравченко Д.О., Кушнір С.О. ПРОГРАМА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	154
40.	Пістоленко І.О. ДО ПИТАННЯ ПРО НАУКОВИЙ ДОРОБОК Ю. КОНДРАТЮКА В ГАЛУЗІ ТЕОРІЇ МІЖПЛАНЕТНИХ ПОЛЬОТІВ ДО 125-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВЧЕНОГО	158
41.	Сачко Д.В. ПЕРСПЕКТИВИ ІСТОРІЇ В СИСТЕМІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ	164
42.	Утегалиева А.Д. ТРАГЕДИЯ РЕПРЕССИРОВАННОГО КАЗАХСКОГО НАРОДА В ПРИЗМЕ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОГО ПОДХОДА	167
LEGAL SCIENCES		
43.	Brantiuk K. SOME ISSUES OF ADMISSION AND STUDYING OF UKRAINIAN STUDENTS IN FOREIGN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN MODERN CIRCUMSTANCES, ILLUSTRATED BY IRELAND AND THE UNITED STATES	171
44.	Lobzhanidze G. SPORT AND INTERNATIONAL CRIMINAL WORLD IN POST SOVIET SPACE	175
45.	Hrytsai S. FATF RECOMMENDATIONS IN THE CONTEXT OF THE LAW OF UKRAINE "ON VIRTUAL ASSETS"	180

MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. SCIENCE RESEARCH AND PRACTICE

46.	Botchorishvili N., Sajaia L. PARLIAMENTARY CONTROL IN THE WAKE OF THE COVID PANDEMIC (COMPARATIVE RESEARCH)	184
47.	Hurina U.S., Kolisnykova H.V. CIVIL PROTECTION OF COPYRIGHT OBJECTS UNDER THE LEGISLATION OF UKRAINE	190
48.	Іващенко О.А. ЩОДО СОЦІАЛЬНОЇ ОБУМОВЛЕНОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ САНКЦІЙ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН	193
49.	Александрова К.О., Стрельченко О.Г. ПРАВОВІДНОСИНИ У ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ СЕКТОРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	197
50.	Бакум В.О. МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ ОХОРОНИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ КІНЕМАТОГРАФІЇ	201
51.	Гарматюк В.О. СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ СЛІДЧИХ СУДДІВ ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВ, СВОБОД ТА ІНТЕРЕСІВ ОСІБ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ	205
52.	Лісіцина Ю. ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В СИСТЕМІ МВС УКРАЇНИ	208
53.	Міщук І.В., Пелешок І.І. ПОРУШЕННЯ ПРАВ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	211
54.	Нікітенко В. ВИКОРИСТАННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ ВИСНОВКІВ ЕКСПЕРТІВ З ІНШИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	214
55.	Сторожук І.О. ЗРАЗКОВА СПРАВА: НОВА ПАРАДИГМА УКРАЇНСЬКОГО СУДОЧИНСТВА	220

MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. SCIENCE RESEARCH AND PRACTICE

56.	Хатнюк Н.С., Григораш А.Р. ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	222
57.	Хатнюк Н.С., Левицька А.А. ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ТА УЧАСТІ ОКРЕМИХ СВІДКІВ У СУДОВОМУ РОЗГЛЯДІ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ	229
MANAGEMENT, MARKETING		
58.	Kostina O. EDUCATIONAL SERVICES AS A B2C BUSINESS MODEL	232
59.	Tulepbayeva G. HUMAN POTENTIAL AS THE MOST SIGNIFICANT STRATEGIC RESOURCE OF MEDICAL ORGANIZATION	235
60.	Кожарипова Ж.Ш. ОЦЕНКА СТЕПЕНИ УДОВЛЕТВОРЁННОСТИ ВРАЧЕЙ И МЕДИЦИНСКОГО ПЕРСОНАЛА УЧРЕЖДЕНИЙ ГКП НА ПРИМЕРЕ КЫЗЫЛОРДИНСКОЙ ОБЛАСТИ	239
61.	Нечипоренко К.В. СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ТОВАРОВИРОБНИКАМИ	243
62.	Юшин С.О. МЕНЕДЖМЕНТ: ФАКТОР ЧАСУ У ДИСПОЗИЦІЇ МІЖ ЖОРСТКИМИ І ГНУЧКИМИ РІШЕННЯМИ	246
63.	Яковенко Р.В., Іванченко М.Р. НОВІТНІ ФАКТОРИ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ТОВАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	250
MEDICAL SCIENCES		
64.	Akentieva S., Berezova M., Kovtun A. SPECTRUM OF USING PLASMOSORPTION IN INTENSIVE CARE	254

MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. SCIENCE RESEARCH AND PRACTICE

65.	Barannik S., Trofimov M., Krishna V., Guzenko B. LEADING ROLE OF SCIENTISTS-SURGEONS OF THE DEPARTMENT OF GENERAL SURGERY DSU IN THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF COMBUSTIOLOGY IN DNIPROPETROVSK REGION	258
66.	Biryukov V., Pavlova V., Kengelyan T. THE CONTRIBUTION OF GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEMS TO THE STUDY OF THE EPIDEMIOLOGY OF CYSTOFIBROSIS AND ACUTE LYMPHOBLASTIC LEUKEMIA IN CHILDREN OF THE ODESSA REGION	264
67.	Maramukha I., Maramukha O. REHABILITATION AND TREATMENT MEASURES IN PATIENTS WITH THORACALGIA SYNDROMES	268
68.	Moisieieva N. SEARCH OF APPROACHES TO CORRECT COMORBID PATHOLOGY OF PSYCHOPATHOLOGICAL AND BRONCHO-PULMONARY IMPACT	269
69.	Romanenko Y., Komskyi M., Lisova I., Sribnyk P., Sribnyk T. STRUCTURAL CHANGES IN THE DIGESTIVE TRACT IN A CASE OF EXPERIMENTAL DUODENOGASTRIC REFLUX	270
70.	Volynets A., Ilenko-Lobach N. TRENDS OF CLINICAL THINKING FORMATION IN FUTURE DENTISTS	273
71.	Аскарьянц В.П., Хакиджанова А.С.К., Эргашов К.У.У., Ким Е.В. ДЫХАТЕЛЬНАЯ СИСТЕМА В АСПЕКТЕ ФИЗИОЛОГИИ	275
72.	Коваль Г.М., Когутич А.І., Карбованець О.І., Лушнікова О.В., Буковецька А.Р. КЛІНІЧНІ МАСКИ ЛЕПТОСПІРОЗУ	280
73.	Курділь Н.В., Ворошилов К.Ф., Войтенко М.Ю., Рожкова О.М., Іващенко О.В. КЛІНІЧНІ І ПАТОГІСТОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СИНДРОМУ ГОСТРОГО ПОШКОДЖЕННЯ НИРОК ПРИ НАРКОТИЧНИХ ОТРУЄННЯХ	286

74.	Мороз Л.В., Шостацька М.О. ЧАСТОТА ДІАГНОСТОВАНИХ ПРОЯВІВ КОРМОБІДНОСТІ В ХВОРИХ ІЗ COVID-19	290
75.	Сергета І.В., Макарова О.І., Дреженкова І.Л. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ СОМАТОСЕНСОРНОГО АНАЛІЗАТОРУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ, ЯКА ЗАСВОЮЄ МЕДИЧНІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ, У ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД РІВНЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ	293
76.	Сиволап Д.В. ПІСЛЯОПЕРАЦІЙНА ЛИХОМАНКА У ХВОРИХ НА ХОЛЕЦИСТОЛІТІАЗ, ЯКИМ ВИКОНАНО ЛАПАРОСКОПІЧНУ ХОЛЕЦИСТОЛІТОТОМІЮ ТА ХОЛЕЦИСТЕКТОМІЮ ЧЕРЕЗ ЄДИНИЙ ЛАПАРОСКОПІЧНИЙ ДОСТУП	297
77.	Сурсаєва Л.М., Жебель В.М. РОЛЬ RS198389 ПОЛІМОРФІЗМУ ГЕНА VNP В ДІАГНОСТИЧНИХ МОЖЛИВОСТЯХ МОЗКОВОГО НАТРІЙУРЕТИЧНОГО ПЕПТИДУ У ЖІНОК 40-65 РОКІВ З ЕСЕНЦІАЛЬНОЮ ГІПЕРТЕНЗІЄЮ ТА ХРОНІЧНОЮ СЕРЦЕВОЮ НЕДОСТАТНІСТЮ	301
78.	Удод О.А., Драмарецька С.І., Таланов В.М., Мнухіна Н.В., Єфімова О.О. ІНТЕНСИВНІСТЬ КАРІОЗНОГО УРАЖЕННЯ ТА КАРІЄСРЕЗИСТЕНТНІСТЬ В ОСІБ З СИСТЕМНОЮ ГІПОПЛАЗІЄЮ ЕМАЛІ ЗУБІВ	306
79.	Хапченкова Д.С., Гусєв В.М., Білецька В.О., Книш Є.А. ТРУДНОЩІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	309
PEDAGOGICAL SCIENCES		
80.	Alyoshyna O. MAIN ASPECTS OF DIGITAL TECHNOLOGIES DURING DISTANCE LEARNING OF FOREIGN LANGUAGES	313
81.	Arzymbetova S.Z., Oralbekova A.K., Bektursunova D.T. FUNDAMENTALS OF USING THE COMPUTER EDUCATIONAL PROGRAM «ÄLEMDI TANU»	316

MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. SCIENCE RESEARCH AND PRACTICE

82.	Gladushyna R. TOWARDS A MULTILINGUAL AND MULTICULTURAL FUTURE: A NEW DIMENSION IN UKRAINIAN EDUCATION	320
83.	Klymovych Y. Q&A SESSION AS A TEACHING TOOL FOR STUDENTS' ENGAGEMENT IN THE FLIPPED LEARNING ENVIRONMENT	327
84.	Kornytska Y., Kolisnyk M. CLOUD-BASED COLLABORATION TOOLS IN THE ESP CLASS	330
85.	Meirbekov A.K. APPLYING VARIOUS TYPES OF TESTS IN THE TEACHING OF ENGLISH TO 6TH GRADE STUDENTS	333
86.	Romanovska O. COLLAGES WHEN TEACHING FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION TO FUTURE SEAFARERS	344
87.	Voloboieva A., Volobuieva P. DYSLEXIA AND FOREIGN LANGUAGE TEACHING: STRATEGIES AND TOOLS TO HELP DYSLEXIC STUDENTS LEARN A FOREIGN LANGUAGE	346
88.	Yaroshchuk K. FORMING OF PROFESSIONAL AND ETHICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF PROFESSIONAL TRAINING	350
89.	Абашева П.А., Избасханова А.А., Чинташова Б.Б., Бектурсунова Д.Т. ӨЗІНДІК ЖҰМЫС ЖАСАУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ-ТАНЫМДЫҚ ІС-ӘРЕКЕТТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ	353
90.	Богомаз К.С. ГЕНДЕРНИЙ КОМПОНЕНТ У СИСТЕМІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ	357
91.	Біленко В., Скриннік Н., Хільман А., Максимовська Л. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МЕТОДИКИ БІНАРНИХ ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ІНФОРМАТИКИ	360

92.	Волобуєва П.С., Волобоєва А.О. ВИКОРИСТАННЯ KEYС-МЕТОДУ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ДІЛОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕФОЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	366
93.	Гончаренко В.Ф. ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ КІНОКЛУБУ МЕДІАПРОСВІТИ З ПРАВ ЛЮДИНИ DOCUDAYS UA В ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ	369
94.	Мазанбекова М.Е., Сыпырындиева Г.К., Аюпова Г.Т., Исмаилова Г.М., Адильжанова Т.А. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	375
95.	Малетич Н.Б. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ВИХОВАТЕЛЯ	380
96.	Мельник Л.В. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПІАНІСТИЧНОГО АПАРАТУ ДО РОБОТИ НАД ТВОРАМИ ПРОГРАМОВОГО РЕПЕРТУАРУ	384
97.	Мілевська О.П. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АНАЛІЗ ЛОГОТЕХНОЛОГІЙ З ФОРМУВАННЯ РИТМІЧНИХ УМІНЬ У ДОШКІЛЬНИКІВ	387
98.	Онкович Г.В., Онкович А.Д., Корж М.О. СПЕЦКУРС «ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНА МЕДІАОСВІТА» У РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: З ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ	394
99.	Петров В.С. ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТИПІВ ГРАВЦІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ШАХОВОЇ ГРИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ГЕНДЕРНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОБУМОВЛЕНОСТЕЙ	404
100.	Сахно Н.О. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛІНСЬКОГО ПРО КАЗКУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ І МОРАЛЬНИХ ПОЧУТТІВ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ І МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	411

101.	Сєдьма Є.В. ПРО ВАЖЛИВІСТЬ РОБОТИ З РОЗВИТКОМ МИСЛЕННЯ, ПАМ'ЯТІ ТА УВАГИ СТУДЕНТА ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	417
102.	Тищик В.Б., Плаксіна О.Ф., Тищик О.Б. МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	423
103.	Чепурна В.О. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПОРТФОЛІО У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ВИКЛИКІВ	428
104.	Черкас О.А. ПЕРЕВАГИ ОРГАНІЗАЦІЇ ХАКАТОНІВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТІВ	434
105.	Шашкєнова Н.Ш. ПЕДАГОГІКАЛЬК ІННОВАЦІЯ КЕЗЕНДЕРІ МЕН ҚҰРЫЛЫМЫ	437
106.	Шєвченко А.Ф. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО- ДОЗВІЛЛЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧОГО ТИМЧАСОВОГО ОБ'ЄДНАННЯ	442
PHARMACEUTICAL SCIENCES		
107.	Божок В.В. ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТОВАРНІМИ ЗАПАСАМИ В ФАРМАЦІЇ	447
PHILOLOGICAL SCIENCES		
108.	Kravtsova Y. SEMANTIC AND COGNITIVE MODELLING IN LINGUISTIC METAPHOROLOGY	450
109.	Omarova A., Zhantuganova A. INFOGRAPHICS AS A MEANS OF TRANSMITTING INFORMATION	457

MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. SCIENCE RESEARCH AND PRACTICE

110.	Єфанова І.А. СТУПІНЬ ВПЛИВУ МЕЛОДИКИ НА МОВЛЕННЄВУ ПОВЕДІНКУ ІНДІЙСЬКИХ МОРЯКІВ	461
111.	Бойченко О.І. РЕЦЕПЦІЯ ОБРАЗУ ЖАННИ Д'АРК В УКРАЇНСЬКІЙ КРИТИЧНІЙ ДУМЦІ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.	465
112.	Машакова А.К. ТВОРЧЕСТВО МУХТАРА АУЭЗОВА В КОНТЕКСТЕ КАЗАХСКО-ВОСТОЧНЫХ ЛИТЕРАТУРНЫХ СВЯЗЕЙ	474
113.	Рожченко З.В. М. В. ВОЛЫНЦЕВА: ИНСТИТУТКА ИЛИ ЧЁРНАЯ МОЛЬ ЭМИГРАНТСКОГО ПАРИЖА?	477
114.	Тарасенко В.И. СПОСОБЫ РЕЧЕВОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ Л.УЛИЦКОЙ	485
PHILOSOPHICAL SCIENCES		
115.	Зінов'єва К.Ф. РОЛЬ МІСТА В СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ АСПЕКТІ ЛЮДИНИ	489
PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES		
116.	Farajzadeh A., Dalkiliç S. ON DIFFERENTIAL EQUATIONS VIA BANACH FIXED POINT THEOREM	491
PSYCHOLOGICAL SCIENCES		
117.	Hupalovska V., Pavliuk V. DEVELOPMENT OF THE QUESTIONNAIRE OF TYPES OF SEXUAL EDUCATION (V. HUPALOVSKA, V. PAVLIUK)	493
118.	Васюк К.М. ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЕТНОКУЛЬТУРНИХ СТЕРЕОТИПІВ В ХАРАКТЕРИСТИКАХ ОСОБИСТОСТІ УКРАЇНЦІВ	496

MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. SCIENCE RESEARCH AND PRACTICE

119.	Миколенко Н.В. ПРОБЛЕМАТИКА САМОЦІННОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	500
120.	Михайлишин У.Б., Шмідзен І.Ю. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИСТОЯННЯ МАНІПУЛЯТИВНИМ ВПЛИВАМ	502
121.	Мухіна Л. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СІМЕЙНИХ ВЗАЄМОСТОСУНКІВ	506
122.	Ткаченко І.В. ДОСЛІДЖЕННЯ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПСИХОЛОГІЇ	508
SOCIOLOGICAL SCIENCES		
123.	Басараба І., Боровик Л., Ісламова О. ПРОБЛЕМА ЖІНОК-ВІЙСЬКОВОЖБОВИЦЬ В ГЕНДЕРНОМУ АСПЕКТІ	513
124.	Демичева А.В. МІСТО, (НЕ)БЕЗПЕКОВЕ ДЛЯ ЖІНОК	515
TECHNICAL SCIENCES		
125.	Andrushchak I. SECURITY FEATURES OF INNOVATIVE ELECTRONIC COMMERCE ON THE INTERNET NETWORK	518
126.	Babich S., Zhiguts Y., Lazar V. METHOD OF CALCULATION OF DYNAMICS OF TWO-LAYER SEMI-SPACE WITH INITIAL STRESSES	523
127.	Moistsrapishvili K. ON THE STABILITY OF THE BALANCE OF AN UPRIGHT MEN AND WOMEN IN VARIOUS ANTROPOMETRICS	528
128.	Polyvianchuk A., Burennikov Y., Tsymbal O., Semenenko R., Bazyl A. STUDY THE INFLUENCE OF GAS SAMPLE TEMPERATURE ON THE EFFICIENCY OF ECOLOGICAL DIAGNOSTICS SYSTEMS FOR AUTOMOTIVE DIESEL ENGINES	536

129.	Solovei O. LOCALLY WEIGHTED LINEAR REGRESSION TO FORECAST REAL ESTATE PRICES	541
130.	Vdovychenko V., Vasyliiev M., Ivanov I. FORMATION OF CRITERIA FOR SUBURBAN PASSENGER TRANSPORTATION SERVICE EFFICIENCY EVALUATION	546
131.	Іларіонова О.В., Васалатій Р.І., Лебедева О.Ю. ВИЯВЛЕННЯ ФАЛЬСИФІКАЦІЙ В МУЛЬТИМЕДІА	550
132.	Батиль Д.Я.О., Сапожник Д.І. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЕЛЕКТРОМОБІЛІВ В УКРАЇНІ	553
133.	Габльовська Н.Я., Кононенко М.А., Габльовська Н.Я. ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ОПТИЧНОГО МЕТОДУ КОНТРОЛЮ ВОЛОГОСТІ ПОРОШКОВИХ ФАРБ	559
134.	Данкевич Н.О. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ВАРІАНТІВ ПІДСИЛЕННЯ І ВІДНОВЛЕННЯ ЕКСПЛУАТАЦІЙНОЇ ПРИДАТНОСТІ КОНСТРУКЦІЙ	562
135.	Каганюк О.К., Багнюк Н.В., Бурчак І.Н. ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ ВІД НЕСАНЦІОНОВАНОГО ДОСТУПУ	567
136.	Каганюк О.К., Бурчак І.Н. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ РОЗСІЯНОГО ГАММА-ОПРОМІНЮВАННЯ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ГРАНИЦІ «ПОРОДА–ВУГІЛЛЯ»	571
137.	Курляк П.О., Федорів М.Й. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ РЕЖИМІВ РОБОТИ НАСОСНИХ АГРЕГАТІВ НАФТОПЕРЕКАЧУВАЛЬНИХ СТАНЦІЙ	575
138.	Матківський С.В. ОПТИМІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ НАГНІТАННЯ СУХОГО ГАЗУ ПРИ РОЗРОБЦІ ГАЗОКОНДЕНСАТНИХ РОДОВИЩ	580

MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. SCIENCE RESEARCH AND PRACTICE

139.	Перов М., Макаров В., Каплін М., Білан Т., Новицький І. ПРОГНОЗ ОПТИМАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПАЛИВОМ ВУГІЛЬНИХ ЕЛЕКТРОГЕНЕРУЮЧИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	585
140.	Рейцен Є.О., Кучеренко Н.М. МІСЦЯ КОНЦЕНТРАЦІЇ ДТП І СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЬКОГО РУХУ В НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ УКРАЇНИ	589
TOURISM		
141.	Murodjon M. CURRENT STATE AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM IN UZBEKISTAN	596
142.	Мельник Н.В., Мельник А.В., Качаровський Р.Є. КРЕАТИВНІ ІНДУСТРІЇ ВОЛИНИ ЯК КРАФТОВИЙ ТУРИСТИЧНИЙ ПРОДУКТ	602

ВИКОРИСТАННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ ВИСНОВКІВ ЕКСПЕРТІВ З ІНШИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Нікітенко Вадим

судовий експерт сектору економічних досліджень
Одеського НДЕКЦ МВС України

Економічна експертиза на сьогоднішній день є одним з основних напрямлень проведення судових експертиз. Це пов'язано з тим, що експерт-економіст, як правило, проводить дослідження руху грошових коштів та товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ). Є відоме ствердження, яке відносять до дипломатії: «По-перше, що би Вам не говорили, Вам говорять не все, не усю правду. По-друге: про що би не йшла мова, це завжди про гроші». Відповідно, економічна експертиза може проводитися по різних справам у різних сферах господарської діяльності, де справа стосується грошей, а це вже – майже все, чим займається людство. Це може включати будівництво, медицину, освіту, торгівлю та багато іншого.

Але при цьому в експерта виникає декілька проблем. Однією з таких проблем є те, що при проведенні повного дослідження експерт-економіст має знати певні нюанси ведення господарської діяльності у тих або інших сферах, тобто мати спеціальні знання у інших спеціальностях, а не тільки в економіці. Але людина не може знати все, це просто фізично неможливо. Тобто виникають ситуації, коли експерт не може відповісти на те або інше питання без висновку експерта, який володіє спеціальними знаннями у іншій сфері. У такому випадку доцільно призначити комплексну експертизу або експерт-економіст може заявити клопотання про надання додаткових матеріалів (а саме – висновку іншої експертизи). Тобто експертом-економістом мають використовуватися висновки експертів з інших спеціальностей.

Відповідно до [1]: «Судова експертиза - це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду.». Судовий експерт при цьому – особа, яка має необхідні знання для надання висновку з досліджуваних питань.

У даному випадку судовий експерт з економічної експертизи – це особа, яка має необхідні знання у сфері економіки та бухгалтерського обліку, що дозволяє їй надавати висновок з поставлених на вирішення експертизи питань.

При цьому, враховуючи вимоги «Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень», виділяють 3 напрямки проведення судово-економічних експертиз, а саме:

експертиза документів бухгалтерського обліку, оподаткування і звітності;

експертиза документів про економічну діяльність підприємств й організацій;
експертиза документів фінансово-кредитних операцій.

У даному випадку автор хотів би навести перелік основних видів експертиз (висновків експерта), які використовуються експертом-економістом при наданні висновку на поставлені питання, а також приклади використання таких експертиз.

Почеркознавча експертиза.

При проведенні економічної експертизи експерт, як правило, досліджує первинні документи. Відповідно до [2], стаття 9 «Первинні документи та реєстри бухгалтерського обліку», п. 2. «Первинні та зведені облікові документи можуть бути складені у паперовій або в електронній формі та повинні мати такі обов'язкові реквізити, якщо інше не передбачено окремими законодавчими актами України: особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.». Так як встановлення автора підпису виходить за межі спеціальних знань експерта-економіста, у такому випадку доцільно провести почеркознавчу експертизу.

Відповідно до [3], до основних завдань почеркознавчої експертизи належить: «ідентифікація виконавця рукописного тексту, обмежених за обсягом рукописних записів (літерних та цифрових) і підпису.».

Нерідко при проведенні економічних експертиз експерту ставиться питання щодо осіб, які несуть відповідальність за здійснення тих або інших операцій. Відповідно до [2], стаття 9 «Первинні документи та реєстри бухгалтерського обліку», п. 8 «Відповідальність за несвоєчасне складання первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку та недостовірність відображених у них даних несуть особи, які склали та підписали ці документи.». Тобто, при наявності почеркознавчої експертизи експерт може вказати на осіб, які несуть відповідальність за недостовірність відображеної у первинних документах інформації.

Також почеркознавча експертиза може використовуватися при проведенні економічних експертиз, пов'язаних з рухом грошових коштів та товарно-матеріальних цінностей. Це часто відноситься до справ, пов'язаних з виявленням нестач при проведенні інвентаризацій у касі організації або на складі підприємства. Так, відповідно до [4] передбачено, що «Видаткові касові ордери або видаткові відомості не приймаються для виведення залишку готівки в касі, якщо видача готівки з каси не підтверджена підписом одержувача». Таким чином, якщо при проведенні почеркознавчої експертизи було встановлено, що підписи у видаткових касових ордерах та/або відомостях на видачу готівкових грошових коштів виконані не тими особами, від імені яких такі підписи зроблені, експерт-економіст не приймає ці первинні документи при виведенні залишку готівки у касі.

Слід зауважити, що не завжди підпис, виконаний іншою особою, свідчить про те, що готівка з каси не видавалася та була привласнена обвинуваченими. Так, наприклад, у експертній практиці мав місце наступний випадок. При зміні

керівництва у кредитній спілці (у яких, як правило, здійснюється прийом-видача саме готівкових грошових коштів) було виявлено, що первинна касова документація, яка свідчить про рух готівки (касові ордери) була відсутня. Попереднє керівництво з певних причин ніяк не могло пояснити такі факти. Новим керівництвом було прийнято рішення відновити бухгалтерський облік, фактично надрукувавши нові касові ордери замість зниклих (касова книга велася у електронному вигляді). Підписи у нових-«старих» ордерах від імені отримувачів грошових коштів робилися касовими робітниками організації. При проведенні перевірки контролюючими органами ці факти були виявлені, але, при допиті осіб, від імені яких були зроблені підписи, такі люди пояснили, що вони дійсно отримували грошові кошти (у якості кредитів). Тобто у даному випадку можна було говорити про порушення ведення касових документів, а не про привласнення грошових коштів.

Також почеркознавча експертиза може допомогти, як зазначалося вище, при проведенні економічних експертиз, пов'язаних з рухом товарно-матеріальних цінностей. Так, наприклад, у експертній практиці мав місце випадок, коли при проведенні інвентаризації в аптеці була виявлена нестача лікарських препаратів. Винним у нестачі була обвинувачена фармацевт аптеки, яка здійснювала прийом та видачу товарно-матеріальних цінностей. Але, при дослідженні первинних документів, було встановлено, що підписи на документах щодо отримання та видачі товарно-матеріальних цінностей значно відрізняються. При проведенні почеркознавчої експертизи було встановлено, що підписи належать різним особам. При подальшому було виявлено, що в аптеці працювало одночасно два фармацевти та керівник аптеки. Усі ці особи мали доступ до товарно-матеріальних цінностей та здійснювали їх видачу та прийом. У таких випадках, як правило, використовуються не індивідуальні договори матеріальної відповідальності, а колективний (бригадний) договір. Експерту-економісту при цьому спочатку не було надано ніяких документів про те, що у аптеці фактично працює декілька робітників. У даному випадку експерт міг тільки підтвердити або спростувати факт наявності нестачі товарно-матеріальних цінностей у аптеці на певний момент, але не міг говорити про те, що відповідальність за таку нестачу несе тільки одна конкретна особа.

Будівельно-технічна експертиза.

Будівельно-технічна експертиза, як правило, використовується експертом-економістом при дослідженнях, пов'язаних з договорами на виконання будівельних та ремонтних робіт. При цьому на економічну експертизу надаються документи типових форм КБ-2в (Акт приймання виконаних будівельних робіт) та КБ-3 (Довідка про вартість виконаних будівельних робіт та витрати), які затверджені [5].

Відповідно до [3], до основних завдань будівельно-технічної експертизи належать: «визначення, перевірка обсягів і вартості виконаних будівельних робіт та складеної первинної звітної документації з будівництва та їх відповідність

проектно-кошторисній документації, вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва».

Експерт-економіст самостійно не може перевірити обсяги та вартість виконаних будівельних робіт, так як це виходить за межі його спеціальних знань. У такому випадку до проведення економічної експертизи доцільно призначити саме будівельно-технічну експертизу з метою підтвердження інформації, яка зазначена в типових формах КБ-2в та КБ-3. При експертизі спеціаліст-будівельник підтверджує обсяги та вартість виконаних робіт.

При цьому слід відмітити, що проведення будівельно-технічної експертизи стосується часто саме обсягів виконаних робіт. Так, наприклад, у експертній практиці мав місце випадок, коли експерт-економіст досліджував використання будівельних матеріалів організацією – виконавцем будівельних робіт (підрядником). При дослідженні документів складського обліку та порівнянні їх з документами форм КБ-2в та КБ-3 було встановлено, що організація-підрядник у досліджуваній період використала значно більше будівельних матеріалів (запасів), ніж їх було на балансі організації (обліковувалось на складі). Потрібно зауважити, що мова йшла не про звичайні будівельні матеріали (цеглу, бетонні конструкції, цемент тощо), які без проблем можна придбати на ринку України, а про спеціальні матеріали, які виготовляються ліченими підприємствами у країні та на ринку широко не представлені. Ніяких документів щодо надходження у дослідженому періоді додаткових об'ємів таких матеріалів (актів прийому-передачі, накладних тощо) на експертизу надано не було. Виписками банку також не підтверджувалося придбання таких матеріалів (грошові кошти не перераховувались). Договори закупівлі товарно-матеріальних цінностей були відсутні. Тобто у такому випадку могли мати місце 2 варіанти:

- організація-підрядник якимось чином отримала будівельні матеріали, але в бухгалтерському обліку вони відображені не були;
- організація-підрядник виконала будівельні роботи в тих обсягах, на які було достатньо будівельних матеріалів у наявності (або взагалі не виконала зазначені роботи).

При проведенні будівельно-технічної експертизи було встановлено, що будівельні роботи виконані були, але фактична кількість використаних матеріалів не перевищувала саме ту кількість, яка рахувалася по обліку (була на складі підрядника).

Товарознавча експертиза.

Товарознавча експертиза, як правило, використовується експертом-економістом при дослідженнях, пов'язаних з договорами на поставку тих або інших товарно-матеріальних цінностей.

Відповідно до [3], до основних завдань товарознавчої експертизи відносяться: «визначення вартості товарної продукції; визначення належності товарів до класифікаційних категорій, які прийняті у виробничо-торговельній сфері».

Можна виділити 2 основних порушення, які виявляються за допомогою товарознавчої експертизи та використовуються експертом-економістом:

- 1) ринкова вартість товару відрізняється (іноді – дуже значно) від вартості, вказаної у договорі (накладних, актах прийому-передачі). Так, наприклад, неодноразово мали місце випадки, коли державне підприємство (організація, установа) придбає товарно-матеріальні цінності у тих або інших контрагентів. При цьому вартість цінностей, вказаних у договорі, значно завищена порівняно з ринковою вартістю, що, у свою чергу, приводить до надлишкового перерахування грошових коштів. Але, без висновку товарознавчої експертизи, експерт-економіст не може це встановити. Тому, якщо є певний сумнів у вартості товарно-матеріальних цінностей, доцільно призначити товарознавчу експертизу.
- 2) якісні та/або кількісні характеристики товарно-матеріальних цінностей відрізняються від тих, які вказані у договорі (накладних, актах прийому-передачі). Так, наприклад, мав місце випадок, коли по договору державна організація мала закупити у постачальника комп'ютерне обладнання (монітори, системні блоки тощо). При цьому вартість монітору складала декілька десятків тисяч гривень (професійне обладнання для дизайнерів). Але, при огляді експертом-товарознавцем, було встановлено, що фактично були поставлені звичайні телевізори вартістю кілька тисяч за одиницю. Різниця між фактичною вартістю поставленого обладнання та ринковою складала декілька десятків тисяч гривень.

Експертиза матеріалів, речовин та виробів.

Експертиза матеріалів, речовин та виробів включає в себе декілька видів досліджень. У залежності від необхідності, такі види досліджень можуть використовуватися у різних випадках. Як правило, експерт-економіст використовує такі види експертиз при дослідженнях, пов'язаних з договорами на поставку тих або інших товарно-матеріальних цінностей та при проведенні інвентаризацій товарно-матеріальних цінностей.

Наприклад, мав місце випадок, коли по договору державна організація закупила станок для обробки метала. При цьому однією з умов договору було те, що станок є новим, не бувшим в експлуатації, та дата виготовлення не перевищувала року на момент поставки обладнання. Але, при огляді експертом-товарознавцем було встановлено, що на станку присутнє маркування щодо виготовлення його у 1980-х роках. Для підтвердження такого факту була призначена експертиза лакофарбових матеріалів і покриттів. По результатам цієї експертизи було встановлено, що фарба, якою було покрито станок, була нанесена більше 10 років тому (більш точно встановити у даному випадку було неможливо). Тобто поставлене обладнання не відповідало умовам договору. При цьому ринкова вартість нового обладнання значно вище вартості бувшого у використанні станка.

Також експертиза матеріалів, речовин та виробів може призначатися по справам щодо виявлення нестач товарно-матеріальних цінностей, виявлених при проведенні інвентаризацій. Так, наприклад, при проведенні інвентаризації товарно-матеріальних цінностей на нафтобазі було виявлено незначну нестачу паливно-мастильних матеріалів (бензину) у цистернах. Крім економічної, була

також призначена експертиза нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів. За результатами такої експертизи було встановлено, що якісний і кількісний хімічний склад ПММ, які знаходилися у цистернах, не відповідає вимогам ДСТУ (частина пального фактично була вкрадена та замінена іншими речовинами для компенсації об'єму).

Представлений вище перелік експертиз не є закінченим. При проведенні економічних експертиз може виникнути потреба у інших видах експертиз. Водночас у більшості експерт-економіст може надати повний висновок на поставлені питання, використовуючи вищезазначені висновки експертів з інших спеціальностей.

Список літератури:

1. Закон України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 року № 4038-ХІІ.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-ХІV.
3. Наказ Мініюсту України «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень» від 08 жовтня 1998 року № 53/5.
4. Постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 29 грудня 2017 року № 148.
5. Наказ Міністерства розвитку громад та територій України «Про затвердження кошторисних норм України у будівництві» від 01 листопада 2021 року № 281.